

Nr 28

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbättrad väderlekstjänst för jordbruket.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 270 av herr *Isacson m. fl.* och II: 339 av herr *Hedin m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte ge Kungl. Maj:t i uppdrag att föranstalta om en undersökning rörande möjligheterna att utöka sändningen av väderleksutsikterna i TV under tiden för sådd och skörd, samt att tillätta en utredning för att utröna de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för användande av väderradarsystem för en utökad eventuell lokalt distribuerad väderlekstjänst.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till motionen II: 339.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden av lantbruksstyrelsen, telestyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska insitution samt statskontoret.

Lantbruksstyrelsen delar motionärernas uppfattning att väderleksprognoser är av mycket stor betydelse för nutida svenskt jordbruk och tillstyrker den föreslagna utredningen om användande av väderradarsystem för en utökad eventuell lokalt distribuerad väderlekstjänst. Även frågan om utökad sändning av väderleksutsikter i TV speciellt under tiden för sådd och skörd synes enligt lantbruksstyrelsen böra innefattas i utredningsuppdraget. Lantbruksstyrelsen anför följande.

Den ringa tillgången på arbetskraft, den högt drivna mekaniseringen samt vissa grödors känslighet ställer särskilt under skördetiden stora krav på ett effektivt utnyttjande av maskinparken om driften skall bli ekonomiskt gynnsam. En förbättrad väderlekstjänst skulle därför ha stort ekonomiskt värde för jordbruket.

Innan frågan om vilka media som bör utnyttjas i prognostjänsten beröres synes det styrelsen angeläget att få bedömt vilka förutsättningar som föreligger att erhålla för prognostjänsten nödvändigt material. Sådant synes bli insamlat både inom den civila och militära väderlekstjänsten. I den mån allmänna medel utnyttjas för insamlandet av data och i den utsträckning sammanställningar av resultaten verkställs och i form av prognoser kommer allmänheten till godo genom massmedia såsom tidningar, radio och TV synes det enligt styrelsens mening uppenbart att verksamheten skall bekostas av allmänna medel. I den utsträckning militära prognoser kan utnyttjas i den civila verksamheten synes det även ur allmän ekonomisk synpunkt önskvärt att så sker. Med hänsyn härtill och med hänsyn jämväl till erfarenheterna av väderradarsystemet vill lantbruksstyrelsen tillstyrka den föreslagna utredningen om användande av väderradarsystem för en utökad eventuell lokalt distribuerad väderlekstjänst.

Vad beträffar förslaget om utökad sändning av väderleksutsikter i TV speciellt under tiden för sådd och skörd synes denna fråga icke böra utbrytas ur utredningsuppdraget. Sådan utökad sändning under sådd och skörd skulle givetvis vara till nytta för jordbruket, om de nyinsatta prognoserna fortlöpande byggde på sammanställning av nya data, och det sålunda var fråga om en helt ny lokalt differentierad prognos och icke enbart en upprepning av nu förekommande föga differentierade prognos vid olika tidpunkter under dygnet. Detta torde dock kräva avsevärda kostnader samt utökning av sändningstiden och fråga är om icke jordbruket vore bättre betjänt av lokala korttidsprognoser som förmedlas via telefonsvarare. Under såväl sådden som skördetiden synes det nämligen tveksamt om vår tids jordbrukare har möjlighet att passa vissa bestämda sändningstider.

Telestyrelsen är beredd, därest en utredning kommer till stånd i enlighet med motionärernas förslag, att medverka i vad avser möjligheterna att utnyttja distributionsnätet för i motionerna avsett ändamål och anför därvid följande.

Sändningen av televisionsprogram omfattar under budgetåret 1961/62 ca 22 timmar per vecka, varav huvuddelen är förlagd till kvällstid. Härutöver sändes på dagtid över televisionstationerna s. k. testbild under ca 32 timmar per vecka. Sistnämnda sändning fyller ett stort behov, då den avsevärt underlättar radiohandelns installation och service av televisionsmottagare och antenner. I viss omfattning erfordras testbildsändning även för underhåll av distributionsnätet, för undersökning av mottagningsförhållanden samt för avstörningsverksamhet.

Distributionsnätet för television är för närvarande till övervägande delen endast provisoriskt utbyggt och saknar i allmänhet reservutrustningar. För att förebyggande underhållsarbeten skola kunna utföras på materielen måste en relativt lång tid av dagen vara sändningsfri.

På grund härav och om inga väsentliga olägenheter eller merkostnader för televerkets del skola uppstå kan sändningen av väderleksrapporter i television utökas endast under förutsättning att rapporterna förläggas i stort sett inom ramen för nuvarande program- eller testbildsändning.

Telestyrelsen vill vidare framhålla att programförbindelsenätets struktur icke för närvarande medger en uppdelning av distributionsnätet i lokala sändningsområden, varför man måste förutsätta att inmatningen av rapporterna i distributionsnätet till en början sker centralt.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut tillstyrker att en utredning kommer till stånd men ifrågasätter om inte därvid hela frågan om en förbättrad väderlektjänst för jordbruket och icke blott korttidsprognoserna borde upptagas till behandling. Institutet anför följande.

Inom landet finns f. n. endast en väderradaranläggning av i motionerna angivet slag, nämligen vid institutets flygväderlektjänst i Stockholm—Arlanda flygplats. Den har redan under sommaren 1961 av institutets väderlektjänst använts som ett av flera prognostiska hjälpmedel vid utfärdandet av specialprognoser på uppdrag av jordbrukargrupper i Mälardalen. Dessa prognoser har bekostats av uppdragsgivarna och har förmedlats till dem via telefonsvarare. Institutet är berett att i viss utsträckning åtaga sig liknande uppdrag även under kommande sommar.

Enligt upplysningar som inhämtats från flygstabens väderlektjänst kommer övriga i motionen omnämnda, av försvarsmakten beställda väderradaranläggningar icke att börja levereras förrän hösten 1962. Ett flertal av

dessa anläggningar torde komma att disponeras på sådant sätt att de är mindre lämpliga i detta sammanhang. Institutet tror sig emellertid förstå att ett visst antal kommer att användas på sådant sätt att de kan bli av värde även för civila ändamål. Förberedande diskussioner har redan förts mellan institutet och flygvapnet rörande olika metoder för att snabbt överföra radarinformationerna till institutets lokala och centrala organ.

Med hänsyn till vad som ovan framförts föreligger alltså under sommaren 1962 endast begränsade möjligheter för en på radarobservationer grundad prognosverksamhet för jordbruket. Man skulle dock kunna tänka sig att det i speciella TV-program lämnades väderleksprognoser som delvis baseras på radarobservationer från Arlanda. Dessa sändningar skulle då främst vara avsedda för jordbrukare i östra Svealand. Förutsättningen är givetvis att televerket respektive Sveriges Radio finner det möjligt att tekniskt och ekonomiskt anordna sändningarna. Institutet kan icke yttra sig om kostnaderna på den tekniska sidan. Kostnaderna för själva prognosarbetet, inklusive arvoden till meteorologerna för uppträdandet i TV, beräknas av institutet till ca 50 000 kronor per säsong. Beräkningarna är baserade på antagandet att två extra prognoser lämnas dagligen under tre månader, vilket ungefär torde motsvara motionärernas förslag.

Institutet har sedan flera år arbetat för en förbättrad väderlekstjänst för skogsbruk och jordbruk, bl. a. genom att medverka till bildandet av Samarbetskommittén för skogs- och lanbruksmeteorologisk forskning, vilken kom till stånd 1956. Samarbetskommittén har nyligen i en rundskrivelse till bl. a. hushållningssällskapen ställt frågan vilka slag av prognoser, som vore särskilt värdefulla för jordbruk och skogsbruk, och på vilka punkter en förbättring av prognostjänsten skulle vara särskilt betydelsefull. Svar på denna skrivelse har börjat inflyta, och institutet räknar med att samtliga tillfrågade skall ha svarat före Samarbetskommitténs nästa sammanträde sannolikt i maj. Redan nu torde det emellertid vara fullt klart att stort intresse finnes inte enbart för kortare prognoser av i motionen anförd slag utan även för vecko- och månadsprognoser samt för en förbättring av de prognoser för ett å två dygn som institutet nu rutinmässigt utfärdar.

Statskontoret, som inte ansett sig böra gå in på spörsmålet om utökad televisionsutsändning av väderleksutsikterna, tillstyrker, att frågan om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för användning av civil och militär väderradar för förbättrad väderlekstjänst åt jordbruket göres till föremål för särskild utredning.

Utskottet. I motionerna I: 270 och II: 339 har begärts en undersökning rörande möjligheterna att utöka sändningen av väderleksutsikterna i TV under tiden för sådd och skörd. Vidare har i motionerna hemställts om en utredning för att utröna de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för användande av väderradarsystem för en utökad eventuellt lokalt distribuerad väderlekstjänst. Till stöd för sitt yrkande framhåller motionärerna bl. a. att jordbruket blivit på grund av moderna brukningsmetoder alltmer beroende av att utnyttja tillfällena med lämpligt väder för vårsådd, för ogräs- och skadedjursbekämpning och för skörd av olika grödor, från vallskörden på sommaren till rotfruktsskörden under senhösten. Motionärerna erinrar om den betydelse den genom TV meddelade väderlekstjänsten hitintills haft för jordbruket. Man hänvisar också till de framgångsrika försök som gjorts

med användande av väderradar vid Arlanda för rapportering om föreliggande väderleksutsikter. Behovet av en förbättrad väderleksprognos vitsordas av i frågan hörda remissmyndigheter. Utskottet ansluter sig i huvudsak till vad motionärerna i ämnet anfört men finner i likhet med lantbruksstyrelsen skäl föreligga att båda de i motionerna berörda frågorna göres till föremål för utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. Utredningsuppdraget bör även avse en undersökning av möjligheterna att erhålla långsiktigare prognoser än vad i motionerna omnämnts.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

A. *dels*, i anledning av motionerna I: 270 och II: 339, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande möjligheterna att utöka sändningen av väderleksutsikterna i TV under tiden för sådd och skörd;

B. *dels*, med bifall till motionerna I: 270 och II: 339, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för användande av väderradarsystem för en utökad, eventuellt lokalt distribuerad väderlekstjänst.

Stockholm den 13 november 1962

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Nord*, Bertil Andersson*, Mossberger, Gunnar Berg, Hedström, Ringaby*, Jonasson, Gunnar Pettersson och Isacson;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Antby*, Hæggblom*, Lindström, fru Lindskog, herrar Arweson, Nilsson i Lönsboda, Johanson i Västervik, Lundmark* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.